

Uit de geschiedenis van Ommen

VIII.

Pogingen tot herstel der stads- financiën 1728—1731.

1.

In een vorig artikel hebben wij aangetoond, hoe de wanordelijke toestand in de stadsfinanciën, hoofdzakelijk door de onbaatzuchtige medewerking van den secretaris Jan Friesendorp, werd hersteld.*)

Men moet echter niet denken, dat het een gemakkelijke taak was, die Friesendorp zich op de schouders zag gelegd, want van verschillende zijden ondervond hij de meest mogelijke tegenwerking. Men had enkele jaren terug reeds besloten te bezuinigen op de „veelvuldige verbeteringen wegens trekken en reysen”. Tot bestrijding der kosten zou men niet meer gezamenlijk op reis gaan voor rekening der stad. „Goed gevonden werd, dat van dese ure af (5 Maart 1718) het trekken en reissen bij beurte door schepenen, raed en meente sal worden waargenomen en voor de eerste maal door de president begonnen”. Er zou niet meer in rekening gebracht mogen worden „hetsij voor peerdehuur, wagenvragt, verteringe als anders dan één Carols des daegs”. Bij de rekening van den stadscollecteur (ontvanger) Hendrik van Elburg, bleek ieder jaar opnieuw, dat verschillende ingezetenen hunne schattinge, verpondinge en contributie van land en huizen, schoorsteengeld, dienstbodengeld, hoorgeld, heffingen op het geslagt, gemael en gesaay, hooftgeld, uytgang, bieraccijns en wat zij meer schuldig waren, tot nadeel van de stad niet voldeden.

Daarom werd op 24 Januari 1727 besloten, dat, wanneer de „meyeren” „huurders” van perceelen de verschuldigde verpachtingen enz. niet voldeden, de eigenaren daarvoor aansprakelijk werden gesteld. Den ontvanger werd opgedragen met alle mogelijke middelen het verschuldigde zoowel van de meyeren als van de eigenaren te vorderen. Mocht het blijken, dat iemand niet tot betaling bereid was, dan moest dit onmiddellijk aan de burgemeesteren gemeld worden. Deed de ontvanger zulks niet, dan werd aangenomen, dat hij zijn plicht verzuimd had en moest hij de schade zelf dragen.

Wanneer de rekening van den ontvanger jaarlijks door 2 burgemeesteren en 2 meensluiden werd nagezien, nam men het er goed van en ontbrak op het stadhuis de noodige wijn enz. niet. Ook bij andere gelegenheden, bijv. het doen van de keur (verkiezingen), bedroeg de consumptierekening een enorm bedrag. Wij treffen niet alleen rekeningen aan van wijn, bier, keersen, pijpen en tabac, maar zelfs van „peperneuten”. Meer dan eens drongen de regenten, die het onhoudbare van den toestand inzagen, op bezuiniging aan.

Wij lezen bijv. dat werd bepaald, „dat niemant tot stadslast enige wijn sal consumeeren als uytsonderlijk de vier keurmeente vier kan, sullende degene welk hyr tegens doet, dese wijn self moeten betalen.”

Wanneer Jan. Friesendorp hiervoor moest zorgen, werd inderdaad aan deze bepaling de hand gehouden. Maar zoodra de burgemeester Jan Roelofs de verteringen regelde, at en dronk men weer naar hartelust en later wist men niet, waarvan men de onkosten moest betalen.

Men besloot eindelijk Friesendorp ieder jaar voor de verteringen te laten zorgen en Jan Roelofs daarvan uit te sluiten.

Dat deze manier van regeeren op den duur niet vol te houden was, zag de secretaris zeer goed in. Hij was tevens lid van de Magistraat en als zoodanig mede verantwoordelijk voor het beleid van de regeering. Maar alleen, of met enkele andere burgemeesters die aan zijn zijde stonden, kon hij weinig tot verbetering doen.

Zijn eerlijk karakter was geheel in strijd met de opvattingen van sommige zijner mede-regeerders en daar hij door stilzwijgendheid niet als medeplichtige wilde worden beschouwd, nam hij ontslag als burgemeester en schreef de Magistraat de volgende brief:

„Nademaal van jaar tot jaar, wanneer er stadsrekenge wordt gedaan en de rekenen wegens verterenge en diergelijk voorkomende, wordt geoordeelt dat deselve te groot, te veel en te hoog sijn en dat derhalven dienstig, ja, ten uitersten noodzakelijk sij, dat men ten behoeve en behoud der stad daaromtrent redres maakt. Dat men dientengevolge heeft aangemerkt dat dit voornemen wel dienstig en ten uystersten noodzakelijk sij, tog dat de uytvoeringe en nakominge van dien veel noodzakelijker, prijslijker en waardeer, waarom welke te bereiken de

onderschrevene ook veelvuldige pogingen, welke alle als te niet en in het ried lopende, hebbende aangevend.

Sijn te rade ten uystersten genooddrongen geworden, teneinde om sig van desseffs pligt sooveel mogelijk te quiten, en met stilzwijgen an de misbruiken niet schuldig te maken, tegens verscheiden posten in de rekengen voren gemelt gespecifeert en an Burgemeesteren en Meente open gelegten kragtigsten te protesteeren soo als doen in en vermits desen.

En nademaal de secretaris J. Friesendorp als Burgemeester deser stede, vooruyt siet dat de quade manieren deser ingekropenen, dewelke van jaar tot jaar vermeerdert worden, niet staan te verminderen en het selve alsoo tot nadeel der stad en tegens 'n goede consjentie alsook het gemoet van een oprecht Regierder sij strijden- de, daarom versoekt deselve seer vriendelijk dat 't U Agtb. en Eerbaarheden moge behagen de voorschr. secretaris J. Friesendorp in qualiteit als Burgemeester van sijn Eed als Burgemeester an de stad gedaan van desen te ontslaan.

Na welk met willekeur van de Magistraat sijn Burgemeesterplaats is bedankende."

Ommen, den 22 Febr. 1728.

w.g. J. Friesendorp.

*) Zie no. 5 van ons blad.